

şazâde'den ders aldı ve kendisine mülâzım oldu. Ayrıca Sâdî Çelebi'nin öğrencileri arasında yer aldı. Öğrenimini tamamladıktan sonra fetva kâtipliği yanında çeşitli yerlerde kadılık yaptı. Amasya kadısı iken vefat etti. Leâî Ahmed Çelebi Türkçe, Arapça ve Farsça şiir yazacak seviyede bir edipti. Fıkıh, kelâm, dil ve edebiyat alanlarında da telifleri vardır. Ferâiz ve geometriyle ilgili eser vermiş olması iyi derecede matematik bilgisine işaret etmektedir.

Eserleri. Dil ve Edebiyat. 1. Kāvânî-nü's-şarf. Sarf ilmine giriş konularına dair öğrenciler için hazırlanmış bir eser olup Hüseyin Kılınçarslan tarafından yüksek lisans tezi olarak yayıma hazırlanmıştır (bk. bibl.). **2. Kānūnū'l-'Avāmil ve burhānū'l-mesâ'il.** Abdülkâhir el-Cürçânî'nin eseri üzerine yazılan şerhin müellif hattı nüshası Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, nr. 454, vr. 1^b-37^a). **3. Şerhu'l-Emsiletî'l-muhtelif.** Kütüphanelerde pek çok nüshası bulunan eser yayımlanmıştır (İstanbul 1305). **4. Mecma'u'l-ka-vâ'id ve menba'u'l-fevâid.** Arapça ve Farsça sarf kurallarına dair olup başlangıç seviyesindeki öğrenciler için yazılmıştır (Beyazıt Devlet Ktp., Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, nr. 454, vr. 39^b-58^b). **5. Şerhu Kaşîdeti'l-Bürde.** Leâî, Bûsîrî'nin kasi-

desini önce Arapça şerhetmiş (Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 3369), ardından bu şerhi Türkçe'ye çevirmiştir (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 3973). **6. Kasîde-i Münferice Şerhi.** İbnü'n-Nahvî'ye ait kasidenin tercüme ve şerhidir (Kayseri Râşid Efendi Ktp., nr. 570, vr. 1^b-17^b). **7. Tercemetü kasîdeti Bed'i'l-emâlî maa şerhihâ.** Sirâceddin el-Üşî'ye ait kasidenin Türkçe tercümesi ve şerhidir (Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 7493). **8. Münşeât** (Türkçe, Süleymaniye Ktp., Ali Nihad Tarlan, nr. 87, 89). **9. Tercemetü Kasîdeti Fatlûbnî tecidnî.** İbn Abbas'tan rivayet edilen, Zebûr'un münâcâta dair kısmının Arapça'ya nazmen tercümesinin yine nazmen Türkçe'ye çevirisidir (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 5427). **Fıkıh. 1. Mecma'u'l-mesâ'ili's-şer'iyye fi'l-'ulûmî'd-diniyye.** Müellifin Sâdî Çelebi, Çivizâde Mehmed Efendi ve Abdülkadir Hamîdî Çelebi'nin fetva kâtipliği görevinde bulunduğu sırada yazmış olduğu fetva sûretlerinin bir risâle şeklinde konularına göre tasnif edilip bir araya getirilmiş halidir. Risâlede sırasıyla ibadetlerle ilgili meseleler, zikir ve muta-savvıflara dair fetvalar, muâmelât konuları, nikâh, mehir ve talâk, mirasla ilgili meseleler ele alınmıştır. Eserde ayrıca Kemalpaşazâde, Mehmed Şah Fenârî ve

Ebüsuûd Efendi'nin fetvalarına da yer verilmiştir (Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1066). **2. Risâle fi'l-ferâ'iz** (Süleymaniye Ktp., Serez, nr. 1650). **3. Dâire-i Mermûze.** Miras taksimi konularının dair evî şekillerle açıklandığı Türkçe bir risâledir (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 2529, vr. 87^b-91^a). **4. Risâle-i Mükemmile.** Yi ne ferâize dair bir risâledir (Süleymaniye Ktp., Kasîdecizâde Süleyman Sırrı, nr. 85, vr. 26^b-81^a). Leâî'nin bunların dışında *Fetihnâme* (Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 3523, vr. 94^b-102^b), *Fâtîha Tefsiri* (Türkçe, Süleymaniye Ktp., Kasîdecizâde Süleyman Sırrı, nr. 85, vr. 1^b-13^a), *Risâle fi'z-zevâya's-selâs* (Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 6376, vr. 39^a-44^b) adlı eserleri mevcuttur.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed b. Mustafa es-Saruhânî el-Lâli'nin *Kavânînu's-sarf Adlı Eserinin Edisyon Kitiği ve Tebyizi* (haz. Hüseyin Kılınçarslan, yüksek lisans tezi, 2007). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Nev'izâde Atâî, *Zeyl-i Şekâik*, İstanbul 1268, s. 44-45; Kınalızâde, *Tezkire*, II, 827; *Osmanlı Müellifleri*, II, 51; Bahattin Kahraman, "Le'âlî ve Abdurrahim Karahisârî'nin Manzum Kaside-i Bürde Tercümeleri", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sy. 4, Konya 1997, s. 57-107; Şükrü Özen, "Osmanlı Döneminde Fetva Literatürü", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, İstanbul 2005, V, 262-263. ALİ BENLİ

Leâî Ahmed Çelebi'nin *Kānūnū'l-'Avāmil ve burhānū'l-mesā'il* adlı eserinin müellif hattı nüshasının ilk iki sayfası (Beyazıt Devlet Ktp., Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, nr. 454)

LEBLÎ

(اللبلي)

Ebû Ca'fer (Ebû'l-Abbâs)
Şihâbüddin (Sadrüddin) Ahmed
b. Ebi'l-Haccâc Yûsuf b. Ya'kûb b. Alî
b. Yûsuf el-Fihri el-Leblî
(ö. 691/1292)

Dil, hadis ve kıraat âlimi.

Genel kabule göre 610 (1213) yılında, Kurtuba'nın (Cordoba) batısında İşbiliye'ye (Sevilla) bağlı Vâdilkebir (Guadalquivir) ırmağı sahilinde yer alan Leble (el-Hamrâ) kasabasında doğdu. Ancak öğrencisi İbn Câbir el-Vâdîâşî'nin verdiği doğum tarihi (613/1216) doğruya daha yakın olmalıdır (Leblî, *Bernâme'ü Ebi Ca'fer*, s. 57; Süyûtî, I, 402). Leblî'nin sakinlerini, İspanya fethine katılan kabilelerden İyâd b. Nîzâr b. Mead'a mensup kimseler oluşturur. Fihri nisbesi, soyunun Kureyş kabilesine bağlı Adnânîler'in Kinâne koluna mensup Fihri b. Mâlik b. Nadr'a dayanmış olmasından gelir. Ona nisbet edilen ve Mağrib ülkele-rince bilinmeyen Sadreddin lakabını ise muhtemelen Mısır'a ve Suriye'ye gidişin-de Meşârika ulemâsı geleneğine uyarak

bizzat kendi almıştır. Leblî'ye Efdalüddin ve Şehâbeddin (Şihâbüddin) lakapları da verilmiştir. Meşhur künyesi Ebû Ca'fer olup Ebû'l-Abbas sadece kendi *Fihrist*'inde geçmektedir.

Leblî, *Bernâmec*'inde kendilerinden ilim öğrendiği ve rivayette bulunduğu hocalarından bahseder, hangi ilmi veya kitabı kimden nerede okuduğunu belirtir. İlk eğitimini Leble'de Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Abdülkerîm el-Fendülâbî'den aldıktan sonra Endülü's ulemâsının geleceğine uyararak hac vazifesini yerine getirmek ve tahsilini ilerletmek için çıktığı yolculukta uğradığı şehirlerin ileri gelen âlimlerinden dersler aldı. Zamanın ilim ve kültür merkezi İsbiliye'de Ebû Ali Ömer eş-Şevbîn, Ali b. Câbir ed-Debbâc, A'lem el-Batalyevsî, Abdullah b. Ebû'l-Kâsım el-Ensârî, İbn Halfûn gibi üstatlardan ilim öğrendi, Batalyevsî'den Nâfî', İbn Kesîr ve Ebû Amr kıraatlerini birkaç defa hatmetti (Leblî, *Bernâmecü Ebî Ca'fer*, s. 40). Sebte'de Abdurrahman İbn Rahmûn, Muhammed b. Abdullah el-Ezdî, Bicâye'de (Bougie) Ahmed İbnü's-Serrâc el-İşbîlî; Tunus'ta Ahmed b. Ali el-Balatî; İskenderiye'de Muhammed b. Ebû'l-Fazl el-Mürsî, Sibtü'l-Hâfız es-Silefî, Abdülazîz ed-Dârî; Kahire'de İbn Dakikül'îd, Reşîd el-Attâr, İzzeddin İbn Abdüsselâm, Muhammed b. Lüb eş-Şâtîbî, İbn Sürâka eş-Şâtîbî, Abdülazîm el-Münzirî; Dimaşk'ta İbn Derrâc, Hürrevşâhî, Abdullah b. Ebû'l-Vefâ el-Bazrâî, Kâsım b. Ahmed el-Lûrakî, Hüseyin b. İbrâhim el-Erbîlî gibi hocalardan ders aldı (Leblî, *a.g.e.*, s. 15-23; *a.m.f.*, *Buğyetü'l-âmâl*, s. 10-11; *Vâdiâşî*, s. 58). Hac vazifesini yerine getirdikten sonra geri dönüp Tunus'a yerleşti, vefatına kadar talebe okuttu. 691 yılının Muharrem ayında (1292 Ocak) vefat etti ve buradaki evine defnedildi (Ebû'l-Abbas el-Gubrînî, s. 345; *Vâdiâşî*, s. 58; İbn Ferhûn, I, 253). Leblî'nin Tunus'a ne zaman gittiği kesin olarak bilinmemekle birlikte bunun Leble'nin 634 (1236-37) yılında İspanyollar'ın eline geçmesinden sonra olabileceği tahmin edilmektedir. Nitekim İsbiliye de VII. (XIII.) yüzyılın ortasında İspanyollar tarafından zaptedilince halkı Tunus'a göç etti. Çünkü Hafsîler'in atası Ebû Hafs el-Hintânî daha önce İsbiliye'de valilik yaptığından İsbiliye-Tunus yakınlığı söz konusudur.

Leblî'nin en meşhur öğrencileri Ebû Hayyân el-Endelüsî, İbn Rüşeyd es-Sebtî, İbnü'l-Hâc el-Abderî ve oğlu Muhammed, İbn Câbir el-Vâdiâşî, İsbiliye'de Vezîr Ebû Bekir b. Vezîr Ebû'l-Hasan b. Gâlib, Ebû'l-Abbas Ahmed el-Gubrînî'dir. *Vâdiâşî*,

Leblî'den Tirmizî'nin *eş-Şemâ'ilü'n-nebeviyye*, Kudâî'nin *Müsnedü's-şihâb*, Hamza el-Kinânî'nin *Meclisü's-sicillât*, Hasan eş-Şeybânî'nin *el-Erba'üne hadîsen*, Sa'leb'in *Kitâbü'l-Faşiḥ*, İbn Düreyd'in *el-Maḫşûre* adlı kitaplarıyla Leblî'nin kendi eserleri *el-ʿAḫîdetü'l-Fihriyye fi'l-İʿtikâdâtî's-seniyye*, *Tuḫfetü'l-mecdi's-şariḥ fi şerḥi Kitâbi'l-Faşiḥ*'ini okumuştur (Leblî, *Bernâmecü Ebî Ca'fer*, s. 208, 218, 237, 266, 283, 288, 289, 292). Abderî de ondan *el-Muvaḫḫa*'ın baş taraflarını, Buhârî'nin *el-Câmi'u's-şahiḥ*'inin tamamını, Şâtîbî'nin *Hırzû'l-emânî* adlı tecvid ve kıraat kasidesini, Tirmizî'nin *eş-Şemâ'ilü'n-nebeviyye*'sini, Ebû Amr ed-Dânî'nin *et-Teysîr fi'l-kırâ'ât*'ini okuduğunu ve icâzet aldığını zikretmiştir (*Rihle*, s. 116-117). Râvî, muhaddis, nahiv âlimi, edip, tarihçi olarak şöhret bulan Leblî'yi İbnü't-Tavvâh, "kalemi akıcı ve anlaşılır, dili ise tutuk" diye nitelmiş (*Sebkü'l-maḫâl*, s. 170). Abderî de onun çok dindar, alçak gönüllü, talebelerini ilme ve takvâya teşvik eden gönül ehli bir âlim olduğunu belirtmiştir (*Rihle*, s. 116; ayrıca bk. Makkarî, II, 208). Döneminde Afrika'da kendisinden ilim öğrenilen bir âlim, müşkül meselelerde kendisine başvurulmuş üstatlardan biri haline gelmiştir (Ebû'l-Abbas el-Gubrînî, s. 346).

Eserleri. Leblî kitaplarında genellikle eserini niçin kaleme aldığını, kendisinden önce bu alanda eser yazılıp yazılmadığını, telifte izlediği metodu, planını ve kitabı için uygun bulunduğu ismi belirtmektedir (Fâdî Sakr Ahmed Asîde, s. 112). Eserleri birkaçı dışında Arap dil bilgisi ve edebiyatı hakkındadır. **1. Tuḫfetü'l-mecdi's-şariḥ fi şerḥi Kitâbi'l-Faşiḥ.** Sa'leb'in dilde kullanım yanlışlıklarına (galat) ilişkin meşhur eserinin şerhidir. Müellif bu kitabını, kendisinin ders halkasında bulunduğu esnada Sa'leb'in *el-Faşiḥ*'ini okutmadaki maharetini gören İsbiliye vezirlerinden Ebû Bekir b. Vezîr Ebû'l-Hasan'ın isteği üzerine telif etmiştir. Leblî'nin dil ve edebiyattakiengin bilgisini ve zengin kültürünü gösteren eser *el-Faşiḥ*'in en geniş şerhlerindedir. Doksan bir kaynaktan yararlanarak hazırladığı şerhte müellif eleştirilere karşı Sa'leb'i savunmuş ve onun safında yer almıştır. Şerhin özgün yanlarından biri de zamanımıza ulaşmayan birçok lügat ve kitapla *el-Faşiḥ* şerhlerinden zengin nakilleri içermesidir. *Tuḫte*, Abdülmelik es-Sübeytî tarafından Ümmülkurâ Üniversitesi Arap Dili Bölümü'nde doktora tezi olarak sunulmuş (1417) ve Mektebetü'l-âdâb tarafından basılmıştır (Mekke 1997).

2. Buğyetü'l-âmâl fi ma'rifeti müstaḫbilâti'l-ef'âl. Fiillerin yapıları, sülâsî fiillerin okunuşu, fiil türleri, fiil kalıpları gibi konuların ele alındığı eser, bilinen kavâid kitaplarından çok Sibeveyhi gibi ilk dönem dilcilerinin metoduna uyularak telif edilmiştir (nşr. Ca'fer Mâcid, Tunus 1972). Eser daha sonra Süleyman b. İbrâhim el-Âid tarafından birçok yazma nüshasına dayanılarak ilk neşirdeki hatalar düzeltilip tekrar yayımlanmıştır (Mekke 1411). **3. el-Bernâmec.** Müellifin çocukluğundan itibaren okuduğu kitapları, bunları okuduğu hocaları ve okuma mekânları, kıraat konusunda rivayette bulunduğu şeyhlerini anlattığı bir eserdir. Leblî'nin büyük ve küçük olmak üzere iki *Bernâmec*'inin olduğu kaydedilir (Abderî, s. 43; nşr. Muhammed Bûzeyyân Ben'alî, Tanca 2011). **4. el-Fihrist.** Usul ve kelâm ilimleri alanındaki yirmi kadar hocasını ve hocalarının hocalarını kapsayan bir eser olup Yâsîn Yûsuf Ayyâş ve Avvâd Abdürabbih Ebû Zîne tarafından *Fihristü'l-Leblî* adıyla yayımlanmıştır (Beyrut 1408/1988), aynı adla Nûreddin Şûbe tarafından da neşredilmiştir (Rabat 1433/2012). **5. Lübâbü Tuḫfeti'l-mecdi's-şariḥ.** *Tuḫfetü'l-mecdi's-şariḥ*'in muhtasarıdır (Rabat, Hizânetü'l-âmme, nr. 100C; bk. Leblî, *Bernâmecü Ebî Ca'fer*, s. 28). **6. Ref'u't-telbis ʿan ḥaḫîḫati't-tecnîs.** Belâgî anlatımların Harîrî'nin *el-Maḫâmât*'i üzerine uygulandığı eser (*Tuḫfetü'l-mecdi's-şariḥ*, neşredenin girişi, s. 16-17) Muhammed b. Ahmed el-İdrîsî tarafından doktora tezi olarak tahkik edilmiştir (Fas 1993). **7. Veşyü'l-hulel fi şerḥi ebyâti'l-Cümel.** Zeccâcî'nin eserinde geçen şâhid beyitlerin şerhidir. Leblî bu kitabını Tunus'ta Hafsî Hükümdarı I. Muhammed Müstansîr'a hediye etmiş, o da Hâzım el-Kartâcennî'ye vererek incelemesini istemiştir. Leblî, Kartâcennî'yi ziyaret ettiğinde kitabını onun elinde görünce hatalarını hoşgörüsüyle karşılmasını telmih ederek kendisine İmam Şâfiî'nin "وعين الرضا عن كل عيب كليله" (kişi sevdiğinin kusurunu görmez) mısraını okumuş, bunun üzerine Kartâcennî ona, "Ey Ebû Ca'fer, sen dostum ve kardeşimsin, ama kralın emri bu, onda hak sözden başkasını söylemek mümkün değildir. Ayrıca ilmin müdaheneye tahammülü yoktur" demiş ve hatalarını göstermiş, Leblî de onların bir kısmını düzeltmiştir (Makkarî, II, 208-209). Eseri Sudanlı Ahmed Tayyib el-Fâtih doktora tezi olarak tahkik etmiştir (Edinburgh Üniversitesi, 1988; bk. *Tuḫfetü'l-Mecdi's-şariḥ*, neşredenin girişi, s. 17). **8. el-İ'lâm bi-ḫudûdi ḫavâ'idi'l-**

kelâm. Kelime ve kelime çeşitlerinin ele alındığı bir eserdir (Makkarî, II, 208). **9. el-‘Aķidetü'l-Fihriyye fi'l-‘itķādâtı's-seniyye**. Aslı kelâm ilmine dair bir kaside (urcûze) olup buna nesir kısımları da eklenmiştir (Vâdîâşî, s. 58; İbn Ferhûn, I, 254). **10. Şerhu Edebi'l-kâtib** (İbn Kuteybe) (Abdülkâdir el-Bağdâdî, I, 19, 25; VI, 101; VII, 6, 448). **11. Şerhu ebyâtı Edebi'l-kâtib** (a.g.e., V, 328). **12. Şerhu İşlâhi'l-manţık** (İbnü's-Sikkît) (a.g.e., I, 25; X, 245). **13. Şerhu'l-Mufaşşal** (Zemahşerî). **14. Kitâb fi's-Şarf** (İbn Rüşeyd, II, 213; Vâdîâşî, s. 283). **15. el-Kerem ve's-şafih ve'l-ġufrân**. Bir başkası tarafından ihtisar edilmiştir (Vâdîâşî, s. 58).

BİBLİYOGRAFYA :

Leblî, *Tuĥfetü'l-mecdi's-şariĥi fi şerĥi kitâbi'l-Faşıĥ* (nşr. Abdülmelik b. Aya b. Reddâd es-Sübeytî), Kahire 1418/1997, neşredenin girişi, s. 1-99; a.m.f., *Fihristü'l-Leblî* (nşr. Yâsin Yûsuf Ayyâş – Avvâd Abdürabbih Ebû Zîne), Beyrut 1408/1988, s. 5; a.m.f., *Bernâmeçü Ebî Ca'fer el-Leblî el-Endelüsî* (nşr. Muhammed Bûzeyyân Ben'âlî), Tanca 2011, s. 8-9, 12, 15-23, 24-28, 40, 57, ayrıca bk. tür.yer.; a.m.f., *Buġyetü'l-âmâl fi ma'rifeti müstakbilâtı'l-ef'âl* (nşr. Ca'fer Mâcid), Tunus 1972, s. 9-11, 25-27; Yâkût el-

Hamevî, *Mu'cemü'l-büldân*, Beyrut 1977, V, 10; Abderî, *Riĥle* (nşr. Ali İbrâhîm Kürdî), Dimaşk 1419/1999, s. 43, 116-117; Ebü'l-Abbas el-Gubrînî, *'Unvânü'd-dirâye* (nşr. Âdil Nüveyhiz), Beyrut 1979, s. 345-346; İbnü't-Tavvâh, *Sebkü'l-makâl li-fekki'l-ikâl* (nşr. M. Mes'ûd Cûbrân), Trablusgarp 2008, s. 170; İbn Rüşeyd, *Mil'ü'l-aybe bimâ cümü'a bi-tülü'l-ġaybe* (nşr. M. Habîb İbnü'l-Hoca), Tunus 1402/1981, II, 209-213; Vâdîâşî, *Bernâmeç* (nşr. M. Habîb el-Hile), Tunus 1401/1981, s. 57-58, 208, 218, 237, 258, 266, 283, 288, 289, 292; Safedî, *el-Vâfi bi'l-vefeyât* (nşr. Ahmed el-Arnaût – Türkî Mustafa), Beyrut 1420/2000, VIII, 192; İbn Ferhûn, *ed-Dîbâcü'l-müzheb*, I, 253-254; Süyûtî, *Buġyetü'l-uv'ât*, I, 402-403; İbnü'l-Kâdî, *Dürretü'l-ĥicâl*, I, 38; Makkarî, *Nefĥu't-ĥib*, II, 208-209; Abdülkâdir el-Bağdâdî, *Ĥizânetü'l-edeb*, I, 19, 25; V, 328; VI, 101; VII, 6, 448; X, 245; Brockelmann, *ĠAL* (Ar.), II, 212; Mahfûz, *Terâcimü'l-mü'ellifin*, IV, 202-203; Fâdî Sakr Ahmed Aside, *Cühüdü'n-ĥâti'l-Endelüs fi teysiri'n-naĥvi'l-‘Arabî* (yüksek lisans tezi, 2006), Câmîatü'n-Necâĥ el-vatanîyye Külliyyetü'd-dirâsâti'l-ulyâ, Nablus/Filistin, s. 112-113; Abdülazîz el-Meymenî, “es-Sifrü'l-evvel min Tuĥfeti'l-mecdi's-şariĥ”, *MMİAdm.*, XXXV (1960), s. 542-545; a.m.f., “Ĥavle nüşĥati Şerĥi Ebî Ca'fer el-Leblî ‘ale'l-Faşıĥ”, a.e., XXXVII (1962), s. 517-521; M. Tâhir b. Âşûr, “Tuĥfetü'l-mecdi's-şariĥ fi şerĥi Kitâbi'l-Faşıĥ”, a.e., XXXVII (1962), s. 199-206.

DURŞUN HAZER

LEKNEVÎ, Muhammed Abdülhalîm

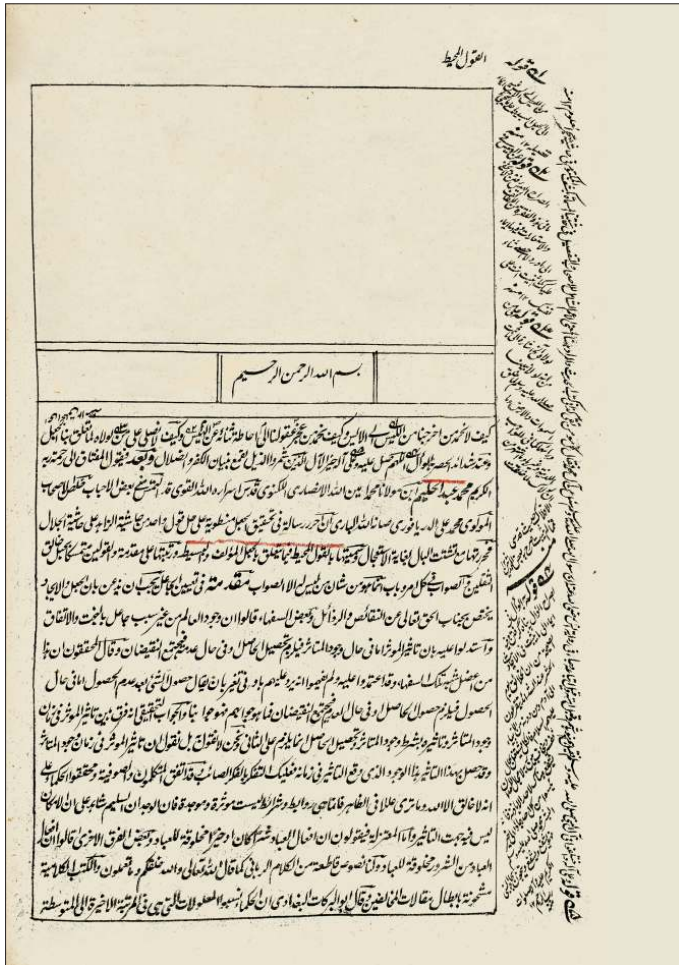
(محمد عبدالحليم الكنوي)

Muhammed Abdülhalîm b. Muhammed Eminillâh el-Ensârî el-Leknevî (ö. 1285/1868)

Hindistanlı Hanefî âlimi.

1239 (1823) yılında Leknev'de doğdu. Hindistanlı meşhur Hanefî âlimlerinden Muhammed Abdülhay el-Leknevî'nin babası olup meşhur sahâbî Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin soyuna mensuptur. Küçük yaşta Kur'an'ı ezberledi ve babasından sarf-nahiv dersleri aldı. Daha sonra yöre nin âlimlerinden İslâm ilimlerini tahsil etti. Hocaları arasında müftülük yapan amcası Yûsuf b. Muhammed Asgar el-Leknevî ve dayısı Ni'metullah b. Nûrullah el-Leknevî, babasının amcası Zuhûrullah b. Ahmed, ayrıca Ahmed el-Melihâbâdî gibi âlimler yer alır. Tıbbâ ve felsefeye dair de çeşitli eserler okudu. Genç yaşta Banda'da müderrislik yapmaya başladı. Dört yıl boyunca bu görevi sürdürdükten sonra Leknev'e döndü ve bir yıl burada İslâmî tebliğ faaliyetlerinde bulundu. Ardından Civanpûr'a gidip el-İmâmîyyetü'l-Hanefîyye Medresesi'nde dokuz yıl müderrislik yaptı. 1860 yılında tekrar Leknev'e döndü, bir müddet kaldıktan sonra Haydarâbâd'a geçerek Dârü'lulûm Medresesi'nde müderris olarak çalıştı. 1863'te hacca gitti; Medine'de Cemâl b. Abdullah el-Hanefî, Ahmed b. Zeynî Dahlân eş-Şâfiî, Muhammed b. Muhammed el-Garbî eş-Şâfiî ve Abdülganî el-Ömerî ed-Dihlevî gibi âlimlerden hadis okudu. Ali b. Yûsuf el-Harîrî'den *De'lâ'ilü'l-hayrât* icâzeti aldı, Abdürreşîd b. Ahmed ed-Dihlevî'den Nakşibendiyye'ye dair eserler okudu. İki yıl sonra Haydarâbâd'a döndü, burada yargıçlık görevinde bulundu. Bu görevde iken 14 Aralık 1868'de Haydarâbâd'da vefat etti. Leknevî, oġlu Abdülhay el-Leknevî gibi müceddid bir âlim olarak yetiştiği öğrencilerle eğitim öğretim hayatına önemli katkılar sağlamıştır.

Eserleri. 1. *et-Taĥķikâtü'l-marziyye li-ĥalli Ĥâşiyeti's-Seyyid ez-Zâhid 'ale'r-Risâleti'l-Ĥuĥbiyye*. Kutbuddin Mahmûd b. Muhammed'in mantıkla ilgili risâlesi için Mîr Zâhid el-Herevî'nin kaleme aldığı hâşîye üzerine 1846'da Banda'da bulunduğu sırada yazdığı hâşiyedir. 2. *el-Aķvâlü'l-erba'atü'l-ma'lûme fi reddi's-şübühâtı'l-mürede fi Süllemlü'l-‘ulûm* (diğer bazı eserlerle birlikte, Kânpur 1286; Leknev 1326). 3. *el-Ĥavli'l-eslem li-ĥalli Şerĥi's-Süllemlü'l-‘ulûm*. Ahdarî'ye ait es-Sül-

Muhammed Abdülhalîm el-Leknevî'nin *el-Ĥavli'l-muĥiĥ fimmâ yete'allaku bi'l-ca'li'l-mü'ellif ve'l-basîṭ* adlı eserinin taş basması nüshasının ilk sayfası (Stüleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 5734/3)